

ARTUR Č. KLARK --- DŽENTRI LI VAT RAME

S engleskog preveli

Vuk Perišić

Zoran Živković

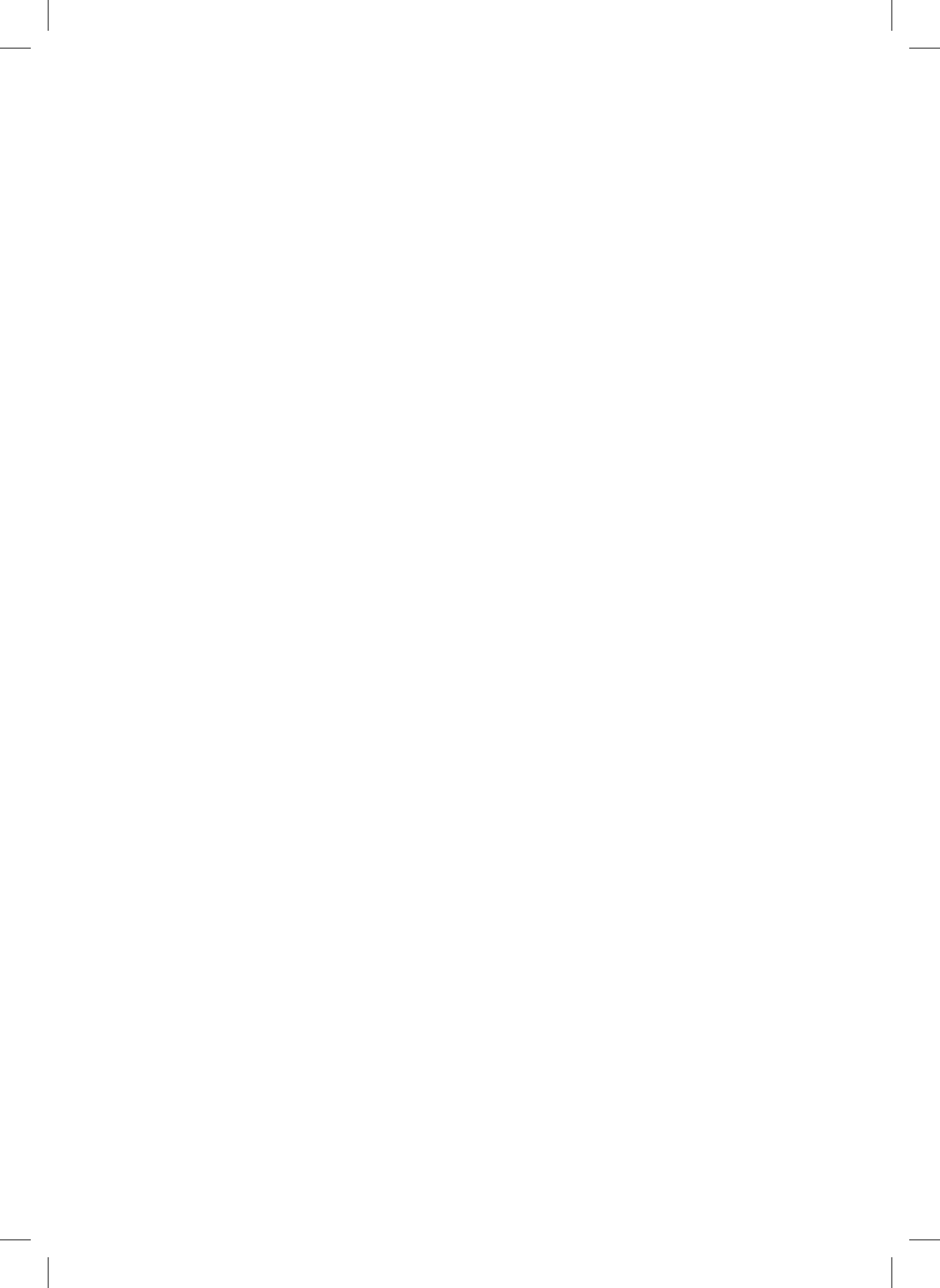

**Čarobna
knjiga**

Prvi deo

NIKOLIN DNEVNIK

1.

29. decembar 2200.

Pre dve noći, u 10.44 po griničkom vremenu na Zemlji, Simona Tiaso Vejkfild ugledala je Vaseljenu. Bilo je to neverovatno iskustvo. Mislila sam da sam i ranije doživljavala moćna osećanja, ali ništa u mom životu – ni smrt moje majke, ni zlatna olimpijska medalja iz Los Anđelesa, ni trideset šest sati koje sam provela sa princem Henrijem, pa čak ni rođenje Ženevjev pod brižnim pogledom mog oca u bolnici u Turu – nije bilo tako snažno kao radost i olakšanje kada sam konačno začula Simonin prvi plač.

Majkl je prorekao da će se beba roditi na Božić. Na svoj uobičajeni, drag način kazao nam je kako veruje da će nam Bog „dati znak“ tako što će udesiti da se naše svemirsko čedo rodi upravo na Isusov pretpostavljeni rođendan. Ričard se podsmehnuo, kao što je uvek činio kada bi Majklov religijski zanos uzeo maha. Međutim, pošto sam na Badnje večer osetila prve jake trudove, malo je nedostajalo da se i Ričard preobrati u vernika.

Te noći uoči Božića spavala sam nemirno. Baš pred samo buđenje usnila sam dubok, živopisan san. Šetala sam pored našeg veštačkog jezerca u Bovoau, igrajući se sa svojim mezimcem, patkom Dano-aom, i njegovim divljim drugarima, kada sam začula jedan glas koji me je dozivao. Nisam uspela da ga prepoznam, ali bilo je izvesno da pripada nekoj ženi. Ona reče da mi predstoji izuzetno težak porođaj i da će mi biti potreban i poslednji delić snage da donesem svoje drugo dete na svet.

Na sam Božić, pošto smo jedni drugima uručili skromne poklone koje je svako od nas u potaji naručio kod Ramanaca, započela sam da podučavam Majkla i Ričarda za slučaj da stvari krenu neočekivanim

tokom. Verujem da bi se Simona odista rodila na dan Božića samo da moja svest nije do te mere bila opterećena saznanjem kako dva muškarca nisu ni izbliza obučena da mi pomognu u slučaju iskršavanja ozbiljnih problema. Verovatno je da je moja volja bila ta koja je odložila rođenje deteta za dva dana.

Jedan od vanrednih postupaka o kojima smo raspravljali odnosio se na mogućnost da beba zauzima karlični položaj. Nekoliko meseci ranije, kada je moja nerođena devojčica još imala izvesnu slobodu kretnji unutar materice, bila sam prilično sigurna da je okrenuta naopačke. Pomislila sam, doduše, da se ispravila tokom poslednjih nedelja pre no što se spustila u pretporođajni položaj. Bila sam samo delimično u pravu. Ona je, istini za volju, uspela da glavom napred uđe u porođajni kanal; međutim, lice joj je bilo okrenuto naviše, prema mom stomaku, tako da joj je posle prvog ozbiljnog niza trudova vrh glavice zastao, nezgrapno pritisnut o moju karlicu.

U bolnici na Zemlji akušer bi verovatno pribegao carskom rezu. On bi zasigurno bio pripravan za predupređivanje komplikacija, nastojeći da u ranoj fazi porođaja, uz pomoć robotizovanih instrumenata, okrene Simoninu glavu pre nego što se ona nađe u ovako nepovoljnom položaju.

Kako je porođaj odmicao, bol je postajala sve nepodnošljivija. Između snažnih grčeva koji su pribijali devojčicu uz moje nepopustljive kosti pokušavala sam da izvikujem naredbe Majklu i Ričardu. Ričard je bio gotovo neupotrebljiv. Nije mogao da podnese moje bolove (ili „noćnu moru“ kako je to kasnije nazvao), a još manje epiziotomiju ili korišćenje improvizovanih forcepsa, koje smo dobavili od Ramanaca. Majkl, neka mu je duša blagoslovena, srčano se borio sledeći moja, ponekad necelovita uputstva. Znoj mu se slivao sa čela uprkos srazmerno niskoj temperaturi u sobi. Upotrebio je skalpel iz moje torbice za hitnu pomoć da me šire otvori, a onda je, posle trenutka oklevanja zbog sve te silne krvi, forcepsima pronašao Simoninu glavu. Nekako je, u trećem pokušaju, uspeo da je potisne unatrag u porođajni kanal i da je obrne, tako da je mogla da bude rođena.

Obojica su vrisnula kada se ona pomolila. Nastojala sam da se usredsredim na svoj ritam disanja, plašeći se da ne izgubim svest. Uprkos oštrom bolu i sama sam kriknula kada je moj naredni trud izbacio Simonu u Majklove ruke. Ričardu je kao ocu palo u zadatak da preseče pupčanu vrpcu. Kada je Ričard obavio posao, Majkl uzdiže Simonu kako bih mogla da je vidim. „Devojčica“, prozbori on sa suzama u očima. Nežno ju je položio na moje grudi i ja se malko uzdigoh da je pogledam. Prvi utisak je bio da neverovatno liči na moju majku.

Prisilila sam sebe da ostanem oprezna do uklanjanja posteljice i završila sam podvezivanje uz Majklovu pomoć, s tim što je on načinio rezove skalpelom. A onda sam izgubila svest. Malo je pojedinosti kojih se sećam iz sledeća dvadeset četiri časa. Bila sam toliko iscrpljena od muka i porođaja (trudovi su se ponavljali svakih pet minuta tokom *jedanaest sati* pre nego što je Simona konačno rođena), te sam koristila svaku priliku da se ispavam. Moja nova kćerka smesta je prionula na dojenje bez ikakvog podsticanja, a Majkl je kasnije tvrdio da je jednom ili dvaput sisala čak i kada sam ja bila tek delimično budna. Mleko mi sada navire u dojke odmah pošto Simona počne da sisa. Kada završi, izgleda sasvim zadovoljna. Presrećna sam što joj moje mleko, čini se, odgovara... Pribojavala sam se da ću možda imati isti problem kao sa Ženevjev.

Jedan od dvojice muškaraca uvek je uz moje uzglavlje kada se probudim. Ričardovi osmesi stalno izgledaju malo usiljeni, ali se u njima ipak razaznaje uvažavanje. Majkl je uvek spreman da mi preda dete u naručje ili da mi ga položi na grudi kada se probudim. On je nosi sa lakoćom, a čak i kada ona plače, stalno mrmlja: „Divna je.“

U ovom času Simona spava pokraj mene povijena u nazovićebe koje su izradili Ramanci (krajnje je teško opisati tkaninu, a posebno odabrati reči koje određuju kvalitet, kao na primer „meka“ u bilo kakvom određujućem smislu koji bi naši domaćini mogli da razumeju). Ona zaista izgleda kao moja majka. Koža joj je sasvim tamna, možda tamnija i od moje, a pramenčić kose na glavi crn je

kao zift. Oči su joj tamnosmeđe. Teško da bi se Simona mogla nazvati lepom sa tom glavom, još zašiljenom i izobličenom od mukotrpnog porođaja. Ali Majkl je naravno u pravu. Ona je sjajna. Moje oči su u stanju da nazru lepotu u dubini tog krhkog, crvenkastog stvorenja koje diše takvom grozničavom brzinom. Dobro došla na svet, Simona Vejkfild!

2.

6. januar 2201.

Već dva dana sam potištena. I umorna, oh, tako umorna. Iako sam sasvim svesna da patim od tipičnog slučaja posleporođajnog sindroma, nisam u stanju da ublažim depresivna osećanja.

Jutros je bilo najgore. Probudila sam se pre Ričarda i ćutke ležala na svom delu madraca. Bacila sam pogled na Simonu, koja je mirno spavala u ramanskoj kolevci do zida. Uprkos osećanjima ljubavi prema njoj, nijedna povoljna misao u pogledu njene budućnosti nije mi iskrsla u svesti. Sjav uzbuđenja koji je okruživao njeno rođenje i trajao sedamdeset dva sata potpuno je iščezao. Beskrajni tok beznadežnih predstava i pitanja bez odgovora neprekidno struji kroz moju svest. Kakav će biti tvoj život, mala moja Simona? Kako bismo mi, tvoji roditelji, mogli da obezbedimo tvoju sreću?

Moja draga kćeri, ti živiš sa svojim roditeljima i njihovim dobrim prijateljem Majklom O'Tulom u podzemnom skloništu gargantuanskog svemirskog broda vanzemaljskog porekla. Sve troje odraslih u tvom životu su kosmonauti sa planete Zemlje, deo posade ekspedicije broda „Njutn“, upućene pre godinu dana da istraži cilindrični svetić zvan Rama. Tvoja majka, otac i general O'Tul jedina su ljudska bića koja su se još nalazila na ovoj tuđinskoj letelici kada je Rama naglo promenio svoju putanju da bi izbegao uništenje koje mu je namenila paranoidna Zemlja lansirajući svoju nuklearnu falangu ka njemu.

Iznad našeg skloništa nalazi se ostrvski grad sazdan od tajanstvenih nebodera – Njujork, kako ga mi zovemo. Okružen je zamrznutim morem koje opisuje krug po unutrašnjosti ogromnog svemirskog

broda presecajući ga napola. U ovom času, prema proračunima tvog oca, samo što smo presekli Jupiterovu orbitu (premda je velika gasna lopta veoma daleko, sa druge strane Sunca), sledeći hiperboličnu putanju koja će nas naposljetku potpuno izvesti iz Sunčevog sistema. Ne znamo kuda idemo. Ne znamo ko je sagradio ovaj svemirski brod, niti zbog čega je sazdan. Znamo, doduše, da na njemu ima i drugih stvorova, ali nemamo predstavu o tome odakle oni potiču. Pritom, imamo razloga da verujemo da su barem neki od njih u stanju da budu neprijateljski raspoloženi.

Poslednja dva dana moje misli neprekidno se vrte u ovom istom krugu. Svaki put dolazim do istog mučnog zaključka: neoprostivo je da mi, po pretpostavci zreli i odrasli ljudi, donesemo jedno bespomoćno i nevino biće u sredinu o kojoj znamo tako malo i nad kojom nemamo baš nikakvu kontrolu.

Rano jutros, čim sam shvatila da mi je trideset sedmi rođendan, počela sam da plačem. Ispočetka suze su bile blage, a plač nečujan, no kako su sećanja na prošle rođendane navirala u moju svest, duboki jecaji zamenili su lako cmizdrenje. Osećala sam oštru, bolnu žalost ne samo zbog Simone već i zbog sebe same. I dok sam se sećala veličanstvene plave planete sa koje potičemo, ne uspevajući da je smestim u Simoninu budućnost, opet sam postavljala sebi isto pitanje: Zašto sam rodila dete usred sveg ovog košmara?

Evo te reči ponovo. Ona je jedna od Ričardovih najomiljenijih. U njegovom rečniku „košmar“ praktično ima neograničenu primenu. Sve što je haotično ili izvan kontrole, bilo da je posredi tehnički problem ili porodična kriza (poput žene koja jeca u nastupu žestoke posleporođajne depresije), određuje se kao košmar.

Ovog jutra od muškaraca nije bilo neke pomoći. Njihovi uzaludni pokušaji da me odobrovolje samo su doprineli mojoj turobnosti. Zbog čega gotovo svaki muškarac, kada je suočen sa nesrećnom ženom, smesta pretpostavlja da je njena nesreća na neki način povezana sa njim? U stvari, nisam poštena. Majkl ima troje dece i zna ponešto o osećanjima koje me sada tište. On me uglavnom zapitkuje šta bi

mogao da uradi da mi pomogne. Ričarda su, međutim, moje suze potpuno razorile. Kada se probudio, bio je prestravljen i nije mogao da sluša moj plač. Najpre je pomislio da trpim nekakav užasan fizički bol. Jedva da sam ga malo razuverila kada sam mu objasnila da sam naprosto potištena.

Pošto sam ga ubedila da ne snosi nikakvu krivicu za moje raspoloženje, Ričard je ćutke slušao dok sam izražavala svoje brige u pogledu Simonine budućnosti. Priznajem da sam bila malo uzrujana, ali činilo se da on ne shvata *ništa* od onoga što sam mu govorila. Stalno je ponavljao istu frazu – kako Simonina budućnost nije nesigurnija od naše – verujući da će, budući da nema logičnog razloga za toliki nemir, moja depresija netom nestati. Konačno, posle više od sata nesporazumevanja, Ričard je ispravno zaključio da nije od pomoći, pa je odlučio da me ostavi nasamo.

Šest sati kasnije Sada se bolje osećam. Ostala su još tri sata do kraja mog rođendana. Večeras smo priredili malu zabavu. Upravo sam završila dojenje Simone i ona ponovo leži pored mene. Majkl nas je napustio pre petnaestak minuta i otišao u svoju sobu niže u hodniku. Ričard je zaspao pet minuta pošto je položio glavu na jastuk. Proveo je vasceli dan radeći na mom zahtevu da pelene budu savršenije.

Ričard voli da provodi vreme u nadziranju i katalogiziranju naših uzajamnih veza sa Ramancima, ili sa onima, ma ko to bio, koji rukuju kompjuterima što ih aktiviramo preko tastature u našoj sobi. Nikada nismo videli bilo koga ili bilo šta u mračnom tunelu odmah iza crnog ekrana. Stoga ne znamo izvesno da li tamo pozadi postoje stvorenja koja reaguju na naše zahteve i naručuju kod svojih fabrika izradu naših čudnih artikala, ali nama odgovara da naše domaćine i dobročinitelje označujemo kao Ramance.

Postupak komuniciranja sa njima u isti mah je složen i neposredan. Složen je zbog toga što im se obraćamo koristeći slike na

crnom ekranu i precizne kvantitativne formule na jeziku matematike, fizike i hemije. Neposredan je zato što su rečenice koje unosimo na tastaturi zapanjujuće jednostavne u svojoj sintaksi. Rečenica koju najčešće koristimo jesu „želeli bismo“ ili „želimo“ (naravno nema načina da saznamo tačan prevod naših zahteva, te nam ostaje da pretpostavimo kako smo ipak ljubazni... moglo bi biti da su uputstva koja aktiviramo u obliku grube zapovesti koja počinje sa „daj mi“), za kojom sledi podroban opis onoga što želimo da nam isporuče.

Najteži deo je hemija. Prosti predmeti za svakodnevnu upotrebu kao što su sapun, papir i čaša hemijski su vrlo složeni i veoma ih je teško precizno opisati u pogledu broja i vrste sastojaka. Ponekad je neophodno, kako je to Ričard otkrio u svom radu sa tastaturom i crnim ekranom, da ocrtamo i sam postupak proizvodnje, uključujući tu i toplotne uslove, inače se može dogoditi da primimo stvari koje ni po čemu ne liče na ono što smo naručili. Postupak zahtevanja uključuje sijaset pokušaja i grešaka. U početku bila je to veoma neuspešna i obeshrabrujuća uzajamna komunikacija. Sve troje smo ne jednom zažalili što nismo zapamtili nešto više od hemije sa koledža. U stvari, naša nesposobnost da ostvarimo zadovoljavajući napredak u opskrbljivanju „domaćinstva“ svakodnevnim potrepshtinama bila je jedan od podsticaja za preduzimanje „Velikog izleta“, kako Ričard voli da to naziva, a koji se odigrao pre četiri meseca.

Do tada temperatura okoline, gore na površini Njujorka, kao i u ostatku Rame, već se spustila na pet stepeni ispod tačke smrzavanja i Ričard je utvrdio da je Cilindrično more ponovo čvrst led. Moja zabrinutost da nećemo dovoljno opremljeni dočekati rođenje deteta rasla je iz dana u dan. Previše vremena nam je odlazilo na postizanje bilo čega. Ispostavilo se da je planiranje i sastavljanje toaleta, na primer, posao koji je iziskivao višemesečni trud, a ishod je ispao tek delimično zadovoljavajući. Najčešće, naš osnovni problem očitovao se u pružanju nepotpunih odrednica domaćinima. Ponekad, međutim, teškoću su predstavljali sami Ramanci. Više puta su nas obavestili, koristeći zajednički jezik sazdan od matematičkih i

hemijskih simbola, da nisu u stanju da dovrše izradu određenog predmeta u vremenskom okviru koji smo postavili.

Bilo kako bilo, Ričard je jednog jutra obznanio da će napustiti naše sklonište i pokušati da dopre do i dalje usidrenog vojnog broda iz ekspedicije „Njutna“. Prema njegovim rečima, svrha ovog poduhvata bila je da dođe u posed ključnih komponenti naučne baze podataka uskladištene u brodskim kompjuterima (ovo bi nam neizmerno pomoglo u uobličavanju zahteva upućenih Ramancima), dodajući da se strašno uželeo pristojne hrane. Do tada smo nekako uspevali da ostanemo zdravi i živi na hemijskim bučkurišima kojima su nas Ramanci snabdevali. Ipak, najveći deo te hrane bio je neukusan ili odvratn.

Istini za volju, naši domaćini su precizno odgovarali na naše zahteve. Iako smo u opštim crtama umeli da opišemo bitne hemijske sastojke neophodne našem telu, nijedno od nas nikada nije detaljno proučilo složen biološki proces koji se odvija kada nešto okusimo. Tih prvih dana hranjenje je bilo samo zadovoljavanje potrebe, nikad i zadovoljstvo po sebi. Sluzava kaša se najčešće teško, gotovo nemoguće, mogao gutati. Više no jednom obrok se završavao povraćanjem.

Čitav jedan dan nas troje smo proveli u raspravi o tome da li Veliki izlet treba preduzimati ili ne. Nalazila sam se u „gorušičavom“ stadijumu trudnoće i osećala sam se prilično nelagodno. Iako nisam bila oduševljena idejom da ostanem sama u našoj jazbini dok dva muškarca pešače preko leda, traže rover, voze se preko Centralne ravnice, a zatim se pentraju kilometrima do relejne stanice Alfa, shvatila sam da postoji mnogo načina na koje jedan drugom mogu da pomognu. Takođe sam se složila sa njima da bi putovanje samo jedne osobe bilo ludost.

Ričard je bio gotovo siguran da će rover biti u voznom stanju, ali je sa manje optimizma gledao na mogućnost da je i stolica-lift upotrebljiva. Nadugačko smo razmatrali moguća oštećenja koje je pretrpeo vojni brod ekspedicije „Njutn“, imajući u vidu da je

na spoljašnjoj površini Rame bio izložen nuklearnim udarima do kojih je došlo ispod mrežastog zaštitnog omotača. Budući da nije bilo vidljivog oštećenja strukture (korišćenjem pristupa autputima Raminih senzora više puta smo tokom prethodnih meseci posmatrali sliku vojnog broda ekspedicije „Njutn“ na crnom ekranu), Ričard je zaključio da je Rama, po svojoj prilici, nehotice zaštitio brod od svih nuklearnih eksplozija, iz čega sledi pretpostavka da možda nije došlo ni do kakvih oštećenja od zračenja u unutrašnjosti letelice.

Ja sam, međutim, bila znatno podozrivija u pogledu izgleda da je sve u redu. U pripremi projekta radila sam sa inženjerima zaštite životne sredine na nacrtima za zaštitu broda i bila sam svesna ranjivosti svih podsistema „Njutna“ u odnosu na zračenje. Iako sam i sama smatrala da je naučna baza podataka vrlo verovatno ostala nedirnuti (i procesor i sve njegove memorije načinjene su od delova ojačanih na uticaj zračenja), bila sam gotovo sigurna da su zalihe hrane kontaminirane. Od samog početka znali smo da se naša pakovanja hrane nalaze u srazmerno nezaštićenim uslovima. Štaviše, pre lansiranja, podozrevalo se da bi i jedna Sunčeva baklja mogla da proizvede dovoljno zračenja koje bi našu hranu učinilo opasnom za jelo. Nisam se bojala da ostanem sama nekoliko dana ili čak čitavu sedmicu koliko je možda vremena bilo potrebno da muškarci odu do broda i vrate se natrag. Više me je brinula mogućnost da se jedan ili obojica uopšte ne vrate. Pretnju nisu predstavljali samo oktopauci ili neki drugi tuđini koji su delili ovaj ogromni svemirski brod s nama. Valjalo je uzeti u obzir i sve nepoznanice okoline u kojoj smo se nalazili. Šta ako Rama iznenada započne neki manevar? Šta ako se zbije neki podjednako neočekivan događaj koji bi im onemogućio da se vrate u Njujork?

Ričard i Majkl su me uveravali da neće ulaziti ni u kakav rizik, da neće učiniti ništa osim nameravanog odlaska do vojnog broda i povratka. Krenuli su odmah posle svitanja dvadeset osmog sata ramanskog dana. Bilo je to prvi put da sam ostala sama još od onog dugog očajničkog samovanja u Njujorku, započetog padom u jamu.